

A SZOVJETUNIO KÖMMUNISTA PÁRTJÁNAK XIX. KONGRESSZUSA

Az Októberi Forradalom 35. évfordulóját megelőző hetekben zajlott le a Szovjetunio Kommunistá Pártjának XIX. Kongresszusa. A kongresszus, a szovjet nép és a kommunista párt ragyogó sikereinek seregszemléje, hirdeti, hogy 35 évvel az Októberi Forradalom után a világ népei békejének és boldogságának „rohamsapata”, a Kommunista Párt vezette Szovjetunio, erősebb, mint valaha és a népek szeretetétől, hűségétől övezve halad a szocializmusból a kommunizmushoz vezető úton.

A XIX. Kongresszus előestéjén jelent meg Sztálin elvtársnak „A szocializmus gazdasági problémái a Szovjetunioóban” című műve. Ez a munka, a marxista-leninista elméletnek hatalmas gazdagítása, biztos utat mutat a szovjet népnek a kommunizmushoz vezető úton, segíti a népi demokratikus országok dolgozóit a szocializmus építésében. Sztálin elvtárs munkájában kidolgozza a szocializmus politikai gazdaságtanának alapvető kérdéseit és ezzel a népi demokráciák dolgozóinak, gazdasági szakembereinek, tervezőinek és statisztikusainak munkájuk jobb elvégzéséhez pontos útmutatást ad.

Vizsgáljunk meg a Sztálin elvtárs által felvetett és megvilágított kérdések közül néhányat, amelyek különösen időszerűek számunkra.

Sztálin elvtárs feltárja a szocializmus alapvető gazdasági törvényét, amelynek lényeges vonása: „az egész társadalom állandóan növekvő anyagi és kulturális szükségletei maximális kielégítésének biztosítása, a szocialista termelés szüntelen fejlesztése és tökéletesítése útján, a legfejlettebb technika alapján”. Ez a meghatározás megadja a szocialista termelés célját s egyben e cél megvalósításának eszközét. A népgazdaság éves és ötéves terveinek ebből a törvényből kell kiindulniok, a statisztikusoknak a terv teljesítését ebből a szempontból kell vizsgálniok: az ipar, a mezőgazdaság, az áruforgalom, a közlekedés fejlődése milyen mértékben szolgálja célszerűen, tudatosan a termelékenység emelésével, a fejlett technika alkalmazásával, a legszigorúbb takarékossgal a lakosság minden irányú szükségleteinek kielégítését. A pazarlás az anyaggal és a munkaerővel, a szükségtelen beruházások, az építkezések szelforgácsolása, az észszerűtlen közlekedés, a rosszul szervezett áruforgalom — mindez a szocializmus alapvető gazdasági törvényének megsértéséhez, a dolgozók szükségletei kielégítésének megzavarásához vezet. Sztálin elvtárs tanítása szerint ezért különös jelentősége van annak, hogy a szocialista vállalatok nagy figyelmet fordítsanak olyan kérdésekre, mint az önálló gazdaságos elszámolás kérdése, a jövedelmezőség kérdése, az önköltség kérdése és az árak kérdése. Az értéktörvénynek a szocializmusban nincs szabályozó jellege, de a gazdasági szakembereknek figyelembe kell venniök, hogy a szocializmus építése bizonyos régi kategóriákat, pl. az érték kategóriáját felhasználja, új szocialista tartalommal töltve meg azokat.

Az értéktörvény alkalmazása a szocialista vállalatokban Sztálin elvtárs tanítása szerint: „nem rossz, mert arra tanítja gazdasági vezetőinket, hogy számbavegyék a termelési tényezőket, és ugyanolyan pontosan számbavegyék a reális dolgokat a termelésben, ne pedig légből kapott „tájékoztató” adatokról fecsegenek”. Ez arra figyelmezteti a statisztikusokat is, hogy a gazdasági vezetők munkáját ezen a téren pontos, megbízható adatokkal, a termelés, a termelékenység, az önköltség alakulásának adataival segítsék. „Az értéktörvény figyelembe vétele nem rossz — tanítja Sztálin elvtárs — mert arra ösztönöz, hogy javítsák a termelés módszereit, csökkentsék az önköltséget, törekedjenek rentabilitásra. A gazdasági vezetők csak így válhatnak a szocialista termelés igazi vezetőivé.“

Sztálin elvtárs szavai meghatározzák teendőinket az értéktörvénynek a szocialista termelés érdekében való alkalmazása terén. A mi vállalataink egy részénél is gyengén áll a termékek önköltségcsökkentésének, az önálló gazdaságos elszámolásnak, a rentabilitásnak az ügye. Gyenge lábon áll nem utolsó sorban azért, mert gazdasági vezetőink egy része még inkább szeret „légből kapott tájékoztató dolgokról fecsegni“, mintsem hogy alaposan és reálisan számbavegye és tanulmányozza a termelés alakulásáról, jövedelmezőségéről számotadó adatokat. A statisztika még nem vált általában üzemeinkben a termelés irányításának mindennapos eszközévé. Fokozott mértékben érvényesek ezért ránk Sztálin elvtárs szavai: „A baj az, hogy gazdasági szakembereink és tervezőink nagyon kevés kivétellel rosszul ismerik az értéktörvény hatását, nem tanulmányozzák és nem tudják figyelembe venni számításaikban“.

Sztálin elvtársnak ez a tanítása különösen jelentős azért, mert „egyesek azt hiszik, hogy a népgazdaság tervszerű fejlődésének a törvénye és a népgazdaság tervezése érvényteleníti a termelés rentabilitásának elvét“. Sztálin elvtárs arra tanítja a gazdasági vezetőket, hogy a rentabilitást nem kiragadott esetekre és évekre vonatkozóan, hanem az egész népgazdaság fejlődésének hosszabb perspektívájából vizsgálják. A rentabilitásnak ez a magasabbrendű elve, amely például a termelési eszközök, a nehézipar termelésének fejlesztését szorgalmazza a nagyobb „rentabilitású” fogyasztási eszközökkel, a könnyűiparral szemben, egyáltalán nincs ellentétben azzal, hogy éppen az értéktörvény tudatos alkalmazásával a szocializmusban az egyes vállalatok legszigorúbb rentabilitására kell törekedni. Szükséges ezt figyelembe venni azért is, mert egyes nagy építkezéseinknél, új, hatalmas üzemeinknél, amelyeknek rentabilitása az egész népgazdaság szempontjából minden kétségen felül áll, összekeverik ezt a kérdést: az egyes építkezések, új beruházások megvalósításánál elengedhetetlen takarékoságnak, az üzemek rentabilitásának kérdését azzal, hogy ezek az új beruházások rentabilitásukat az egész népgazdaság szempontjából csak 5—10 év múlva bizonyítják be. Nyilvánvaló, hogy ez helytelen. Az értéktörvénynek nincs szabályozó szerepe a szocializmusban: tehát nem az értéktörvény szabja meg, hogy a népgazdaság melyik ágát fejlesszük, de ugyanakkor az értéktörvény alkalmazása a szocialista vállalatokban a kalkulációnál, a gazdasági irányításnál „nem rossz“, mert „gazdasági szakembereinket a termelés észszerű fejlesztésére neveli és fegyelmre szoktatja őket“.

Sztálin elvtárs munkái felvértezik a tervezőket és a statisztikusokat, hogy magasabb szinten, a szocializmus törvényeinek mélyebb megértésével lássanak feladataikhoz. Kritikára tanítja őket a tervezés és a gazdasági vezetés munkájával szemben, megvilágítja, hogy a szocializmus minden-

napi építése, a tervezés és a statisztika, általában a gazdasági irányítás apróbb gondjai közepette sem szabad elfeledkezni az alapvető összefüggésekről, a szocialista gazdaság alapvető törvényeiről. A közgazdászoknak tudniuk kell: „Ami a tervgazdálkodást illeti, csak két feltétellel érhet el pozitív eredményeket: a) ha helyesen tükrözi a népgazdaság tervszerű fejlődése törvényének követelményeit; b) ha mindenben alkalmazkodik a szocializmus alapvető gazdasági törvényeink követelményéhez“. (Sztálin.)

*

A XIX. Pártkongresszus tanácskozásai tanulságul szolgálnak valamennyi szocializmust építő népi demokratikus ország, köztük a mi országunk dolgozó népe számára. A kongresszusnak a nemzetközi helyzetről, a párt egységének, erejének növeléséről adott útmutatásai mellett különösen jelentősek a szocializmus építésére, a népgazdaság helyzetére és fejlesztésére vonatkozó megállapításai. Irányt szabnak ezek a mi gazdasági munkánknak is: megtanítanak azokra a tudományos elvekre és gyakorlati módszerekre, amelyek segítségével a szovjet gazdaság fényes sikereit elérte; feltárják azokat a hiányosságokat, amelyek leküzdése nélkül a sikeres építés elképzelhetetlen.

Malenkov elvtárs beszámolójában visszatükröződnek a Szovjetunió népgazdaságának az ipar, a mezőgazdaság, az áruforgalom, a közlekedés fejlesztése terén elért eredményei. E fényes sikerek forrása a kizsákmányolástól mentes szocialista rendszer, a nép odaadása a szocializmus ügye iránt, a Kommunista Párt és Sztálin elvtárs biztos vezetése. A sikerek mellett Malenkov elvtárs a bolsevik bírálólat alaposágával tárta fel a hibákat, amelyek fékezik és hátráltatják a fejlődést. Malenkov elvtárs által említett hiányosságokat a szocializmust építő népi demokráciáknak még hatványozottabb mértékben kell figyelembe venniük, mert e hiányosságok élesebben jelentkeznek ezekben az országokban, köztük a mi országunkban is, szocialista iparunk fejletlenebb jellege, kádereink nagyobb tapasztalatlansága következtében.

Malenkov elvtárs beszámolójában megállapítja, hogy az egész ipar jó munkája mellett egyes vállalatok elmaradnak a terv teljesítésében. Az állami tervek nem teljesítésének egyik fő oka, hogy a vállalatok havi termelése egyenetlen. Számos vállalat a havi termelési programnak majdnem felét a harmadik dekádban teljesíti, ami a termelő kapacitások rossz kihasználásával, túlórázással, selejtnövekedéssel és a vállalatok kooperációjának megzavarásával jár. Fokozottabb mértékben illik e megállapítás a mi vállalataink munkájára. A kormány egész sor terméknél, különösen a nehéziparban megszabta a havi termelésnek az egyes dekádban kibocsátandó részarányát. A vállalatok jórésze ezt az előírt arányt nem teljesíti. A II. negyedévi tervteljesítéssel joggal állapította meg: „Továbbra sem kielégítő az iparban a termelés ütemessége; van ugyan ezen a téren is javulás, azonban a hónapvégi rohammunkát a vállalatok nagy része nem küszöbölte ki.“ A statisztikusoknak ezért több figyelmet kell fordítani az ütemes termelés vizsgálatára, fel kell fedniük a rohammunka okait és káros következményeit.

Említést tesz Malenkov elvtárs arról, hogy egyes vállalatok csak formálisan tesznek eleget a tervben előírt kötelezettségeiknek: míg a teljes termelés tervét teljesítik, addig az előírt cikkeket, azok választéka és minősége tekintetében nem teljesítik az állami tervet. „Az állami terv: törvény“ — mondja Malenkov elvtárs és a pártszervezeteknek, a gazdasági vezetőknek

kötelessége az állam törvényeit maradéktalanul teljesíteni. Statisztikusaink tartsák ezért szem előtt: a termelési terv globális teljesítése mellett vizsgálniok kell a termelés tervszerűségét, a gyártmányok minőségét, amely különösen a fogyasztási cikkekénél nem kielégítő.

Nem kisebbek a feladatok a munka termelékenységének rendszeres emelése terén. Malenkov elvtárs megjegyzi, hogy azok az óriási sikerek, amelyeket a Szovjetunió iparának fejlesztésében a negyedik öt éves tervben elért, főként a munkatermelékenység emelkedésének voltak köszönhetőek. Az ipari termelés a Szovjetunióban 1940-től 1951-ig több mint kétszeresére emelkedett; a termelés emelkedésének 70%-a a munka termelékenységének növekedéséből származott. A munkatermelékenység emelkedésének forrásai: az új technika alkalmazása, a dolgozók általános és szakmai műveltségi színvonalának emelkedése és közvetlen érdekeltségük termelékenység növekedését előmozdító gépek és fejlett technika alkalmazásában. „A gépeket sehol sem használják olyan szívesen, mint a Szovjetunióban — állapítja meg Sztálin elvtárs — mivel a gépek munkát takarítanak meg a társadalomnak és megkönnyítik a munkások munkáját, és minthogy a Szovjetunióban nincs munkanélküliség, a munkások igen szívesen használják a gépeket a népgazdaságban“. E megállapítás érvényes népi demokráciánk dolgozóira is. Ugyanakkor nem minden vállalat aknázza ki a termelékenység növelésének érdekében azokat a hatalmas tartalékokat, amelyeket a dolgozóknak a munkához és a fejlett munkaeszközökhöz való megváltozott viszonya magába zár.

Malenkov elvtárs felfedi a hiányosságokat, amelyek következtében a termelékenység emelkedésének e forrásai kihasználatlanok maradnak. Ezek többek között a gépek rossz kihasználása, a munka nem megfelelő megszervezése, a munkaerővándorlás és a műszaki normák helyett a tapasztalati statisztikai normák alkalmazása. A mi vállalatainkban is gátolja a munka termelékenységének emelkedését a gépek rossz kihasználása különösen a bányáinkban, a normák lazasága, a nem szilárd munkafegyelem. Számos vállalatnál a termelékenység emelkedése elmarad a bérek emelkedése mögött. E hiányosságok és okaik feltárásában statisztikusaink nem mutatnak kellő kezdeményezést. Különösen nem kielégítő a gépek kihasználására, az új technikai eljárások alkalmazására vonatkozó műszaki statisztika helyzete. A vállalatok a műszaki fejlesztésre vonatkozó tervek végrehajtásának ellenőrzését nem szervezik meg. Népgazdaságunkban évről-évre milliós összegeket ruházunk be új gépek, új üzemek felszerelésére, a régi üzemek korszerűsítésére. Megengedhetetlen ezért, hogy a sokmillió költséggel készült új termelőberendezések kihasználásáról, eredményességéről pontos adatokkal ne rendelkezünk.

Jelentősek az útmutatások, amelyeket Malenkov elvtárs a mezőgazdaságra vonatkozóan ad. A szovjet szocialista mezőgazdaság vitathatatlanul bebizonyította életképességét, magasabbrendűségét, amikor a háborúutáni első öt éves tervben gyors ütemben helyreállította a növénytermesztésben és az állattenyésztésben a háború és a fasiszta pusztítás okozta károkat. A Szovjetunió szocialista mezőgazdasága megoldotta azokat a nehézségeket, amelyekkel a kollektivizálás előtt a Szovjetunió mezőgazdasága küzdött, ezek között is elsősorban a gabonakérdést. Utmutatás ez számunkra is: a mezőgazdasági termékek bőségéhez, a mezőgazdaságnak az időjárás szeszélyeitől való függetlenítéséhez, a nagyüzemi szocialista mezőgazdaság megteremtésén át vezet az út.

A szocialista gazdaság fejlett körülményei közepette is a Kommunista Párt szüntelen gondja a hibák kiküszöbölése, az eredmények fokozása. Malenkov elvtárs figyelmeztetéseit a mezőgazdasági munkák minőségének emeléséről, a mezőgazdasági gépek jobb kihasználásáról, a modern agrotechnikai eljárások fokozott alkalmazásáról, az állattenyésztés mennyiségi és minőségi fejlesztéséről — a mezőgazdasági statisztikusoknak tanulmányozniok kell és alkalmazni a növénytermesztést és az állattenyésztést érintő párt- és kormányhatározatok teljesítésének vizsgálatánál. Elsősorban a szocialista szektor statisztikájának minőségét, használhatóságát kell emelni. Állami gazdaságainkban nem kielégítők a mezőgazdasági munkák mennyiségi és minőségi eredményei, magas a termékek önköltsége, nem kellő a jövedelmezőség; gépállomásainkon kedvezőtlen a gépek kihasználása, a termelészövetkezetekben nem alakult ki még a szilárd szocialista munkaszervezet. E fejlődést gátló jelenségek számbavétele, okaik feltárása a további fejlődés elengedhetetlen feltétele.

Malenkov elvtárs beszéde jelentős feladatokra figyelmezteti a kereskedelem és a közlekedés számviteli dolgozóit. A statisztikusoknak tanulmányozniok kell, hogy a kereskedelem kellő mennyiségben, a kívánt választékban és kifogástalan minőségű áruval látja-e el a lakosságot. A közlekedés területén vizsgálniok kell, mennyire észszerű a teherforgalom; van-e és milyen mértékű a túlságosan nagy távolságra való szállítás; előfordul-e a termékek keresztzállítása; nem vesztegelnek-e a szükségesnél hosszabb ideig a vasúti kocsik ki- és berakodásra várva; nem futnak-e üresen a vasúti és a tehergépkocsik.

Kiemelkedő szerep jut a népgazdaság fejlesztésében a takarékoságnak. „A Kommunista Párt mindig nagy figyelmet fordított és fordít a szigorú takarékosáért folyó harcra” — mondotta Malenkov elvtárs. A takarékoságnak az ügye, a termelési költségek következetes csökkentésének ügye és a statisztikusoknak e kérdéssel való törődése nálunk még gyenge lábon áll. Az ipari minisztériumok egy része még mindig nem viseli szíven az önköltségcsökkentési tervek teljesítésének ügyét, nem teremtik meg vállalatainknál az önköltség pontos figyelemmel kísérésének számviteli-statisztikai előfeltételeit. Mindezek következménye, hogy — amint azt a harmadik negyedévi terjesztés megállapítja: „Az ipari minisztériumok közül azok, amelyek termelési és termelékenységi tervük teljesítésében elmaradtak, ugyancsak elmaradtak önköltségcsökkentési tervük teljesítésében is.”

Különösen rosszul áll a takarékoság ügye építőiparunkban, az építkezési árak és költségek elsősorban a magasépítőiparban emelkedtek. A lazaságot — sok helyütt a pazarlást — ösztönzi az a tény, hogy gyenge a számviteli-fegyelem, nem pontosak a fogalmak, fejletlen a statisztika az építőiparban. Ezen változtatni a Statisztikai Hivatalnak, az Építésügyi Minisztériumnak és az építőipari statisztikusoknak halasztást nem tűrő feladata. „Most az a feladat, hogy véget vessünk a gazdasági vezetők és a pártszervezetek közömbösségének, a gondatlan gazdálkodás és pazarlás irányában” — állapította meg Malenkov elvtárs. E közömbösség felszámolásának egyik első lépése a nagyobb számviteli fegyelem, a gondosabb statisztika megteremtése kell legyen. A jó statisztika tükröt tart elénk, élesen mutatja meg a rossz gazdálkodás tényeit, de egyben a tartalékokat is, amelyeknek kiaknázása a termelés költségeinek csökkentését eredményezheti.

A XIX. Pártkongresszus és Sztálin elvtárs új elméleti művének tanulmányai egész történelmi időszakra érvényesek. Dolgozó népünk a szocializmusért vívott harcában támaszkodni kíván e tanításokra. A kongresszuson elhangzott beszédek, elsősorban Sztálin elvtárs felszólalásának gazdag anyaga, útmutatás a ma és holnap küzdelmeihez, feladatainkra való alkalmazásuk újabb sikerek forrása. Tanul a beszédekből minden dolgozó, — működ-jék a népgazdaság bármely frontján; megtanulja, hogyan kell odaadóbban, eredményesebben dolgozni a szocializmus sikeréért, a béke védelméért. A statisztikusoknak, az üzemek számviteli dolgozóinak, a gazdasági vezetőknek e beszédekből körültekintő alaposítást, nagy felelősségérzetet kell tanulniok a szocializmus építésének nagy és kis kérdéseiben. Alkalmazni e tanításokat mindennapi munkánkban, ez sikereink legbiztosabb záloga.